

Obj. 1. l. 7. §. 16. ff. de pact. l. 5. in fin. Cod. de LL. l. 112. §. fin. ff. de legat. 1. l. 56. pr. ff. de fidej. & mund. 2. Non apparet unde juramentum habeat vim pacti invalida firmandi, seu convalidandi. R. ad 1. Jura ista vel correcte sunt per Jus Can. & cit. Auth. Friderici, vel procedunt de pactis invalidis redundantibus in præjudicium boni communis, tertii, aut continentibus turpitudinem ex parte accipientis, L. 56. cit. procedit in casu erroris, quo fidejussor jurat pro libertis, qui libertus non est. Ad 2. cum Gonz. & aliis vis ista retribuitur juramento a jure positivo Can. & Civili, idque ob reverentiam nominis divini.

18. Q. V. Quis relaxare possit juramentum? R. 1. Si est factum soli Deo, relaxari potest ab eo, qui habet facultatem dispensandi in votis. 2. Si factum est homini, & executione turpido est ex parte recipientis, relaxari potest ab Episcopo, vel alio Præfato jurisdictionem quasi Episcopalem habente; ut juramentum de solvendis usuris, vel dolo, aut metu extortum, c. 2. de his, qua vi, c. 8. h. t. &c. At si juramentum factum homini nullam turpitudinem continet ex parte recipientis, regulariter relaxari nequit, nisi a Papa ex gravi, & publica causa; & in casu urgentis necessitatis probabiliter etiam ab Episcopo, ut colligitur ex S. D. 2. 2. q. 89. a. 9. ad 3. Ratio est, quia in priori casu, quo turpido est ex parte accipientis, nullam acquiritur jus promissum; bene vero in casu posteriori: jus autem quantum alteri regulariter nemo potest tollere, nisi supremus Princeps ex causa publica, ergo. Ceterum pro foro externo relaxatio juramenti petenda est ab Episcopo ejus, cui juratum est, quia hic sustinet partes rei, & ad relaxationem juramenti citandus est; ergo jurans ejus forum sequi debet. 3. Principes secularis non potest directe relaxare juramentum, utpote spirituale, sed indirecte in certis casibus; ut si ex causa publica remittat contractum, & juramentum nomine civis, vel si cum reddat incapacem ad effectum promissionis jurate &c.

19. Q. VI. Quid observandum in juramenti interpretatione? R. 1. Juramentum, cum sit inductivum obligationis, est stricte interpretandum c. 19. de P. S. 2. Factum in materia juris, secundum hujus dispositionem interpretari, nec ultra extendi debet, c. 6. de Eccl. adif. c. 13. de Cler. non resid. 3. Generaliter bona fide præsumitur, interpretandum est secundum intentionem jurantis, S. D. 2. 2. q. 98. a. 2. ad 3. Sic generale juramentum patendi intelligitur, si iustum, portabile, & moderatum præceptum fuerit. 4. Juramentum generale dolo, & verbis callidis præsumitur, interpretandum est secundum sanum intellectum recipientis, cui juratur, Can. quacumque 22. q. 5. quacumque arte verborum quisque juret, Deus tamen qui conscientie testis est, is hoc accipit, sicut ille, cui juratur, intelligit, Reil. num. 38.

Hactenus de jure, & armis actoris, seu de probationibus in genere, & specie: nunc de jure, & armis reorum, seu exceptionibus, & præscriptionibus, quæ reis defendendis conceduntur.

TITULUS XXV.

De Exceptionibus.

Agitur de his in Sexto, & Clement. h. t. in Decreto 3. q. 6. Can. 2. in Institutionibus lib. 4. tit. 13. & 14. in Pandectis lib. 44. tit. 1. usque ad 6. & lib. 21. tit. 3. In Codice lib. 8. tit. 26. 37.

1. Nota 1. Exceptionem dici, quod aliquid ex actione capiat, seu tollat: quod rem exceptio est exclusio, aut retardatio actionis, mero jure competentis: & hæc est proprie dicta exceptio juris. At si nulla actio auctori de jure competat, contra illum de facto agentem datur exceptio impræpria, seu facti, aut intentionis, quæ eliditur actio proposita in re non existens; ut si agas ex mutuo, quod mihi non dedisti. Tales sunt exceptiones contractus non celebrati, delicti non facti, soluti, usucapiti, non legati, non donati &c.

2. Nota 2. Exceptionem varie dividi: 1. In nominatam, quæ habet proprium nomen in jure, ut rei judicate, jurisjurandi &c. & innominatam, quæ proprium nomen in jure non habet, sed generaliter dicitur exceptio in factum. 2. In civilem, quæ descendit ex al-

qua specie juris civilis, ut SCi Maced. Vellej. non numerata pecunia &c. & prætoriam, quæ descendit ex edictis Prætorum ab naturaliæ æquitate; ut doli, metus, pacti conventi de non petendo &c. 3. In realem, quæ rei, seu cause coheret, & consequenter est transitoria ad hæredes, & fidejussores l. 6. 7. ff. h. t. ut exceptio doli, metus, rei judicate, & pleræque aliæ; & personalem, quæ intuitu personæ conceditur propter specialem rationem, v. g. reverentie, pietatis, dignitatis; uti est exceptio competentis, ne certa personæ teneantur solvere ultra id, quod possunt, salva sua honestate, & competenti sustentatione, sicut pater, maritus &c. & hæc est transitoria, quæ nec ad hæredes, nec ad fidejussores transit, l. 7. pr. ff. h. t. 4. In perpetuam, quæ semper durat; & temporalem, quæ certo tempore opponenda est. 5. In dilatoriam, quæ actionem simpliciter non elidit, sed tantum differt, seu retardat; ut exceptio judicis incompetentis, suspecti &c. & peremptoria, quæ actionem simpliciter elidit; ut exceptio metas, SCi Macedoniani &c. Dilatoria vocantur temporales; peremptoria vero perpetua, non eo sensu, quia illæ tempore aliquo, & istæ semper durant, sed quia temporales actionem in tempus differunt, peremptoria vero, cui certo tempore proponenda sunt, actionem pro semper perimunt; ut exceptio pecunie non numeratæ, quæ est peremptoria perpetua, & tamen intra biennium proponenda tit. C. de non numer. pecun. 6. In iustam, seu legitimam, seu reventiam, quæ ob iustam causam approbat a jure; & iniustam, seu frivolum, seu frustratoriam, quæ ad proleptandam litem malitiose opponitur.

3. Q. I. Quis, & cui opponere possit exceptionem? R. Quicumque reus etiam excommunicatus, vel inhabilis ad agendum, opponere potest auctori exceptionem, ejusque hæredibus arg. l. 143. ff. de R. J. c. 5. h. t. nam quicumque defensor a jure naturali conceditur; exceptio autem est species defensionis, & quoad substantiam, juris naturalis; nec obest, quod reus subsistendo fiat actor l. 19. pr. ff. de prob. & cons. inhabilis ad agendum, etiam inhabilis esse debeat ad excipiendum: nam reus non fit actor simpliciter, paralyticus petendo, sed tantum actor secundum quid, & per accidens, scilicet ad probandam suam exceptionem.

4. Q. II. Quando proponenda sunt exceptiones dilatorie? R. Regulariter ante litem contestatam l. fin. C. h. t. nam exceptiones litæ litæ ingressum, & constitutionem iudicis impediunt; ergo proponenda sunt, antequam litem contestatione iudicium constituatur; cuiusmodi sunt contra iudicem, ut exceptio iudicis incompetentis, suspecti, excommunicati, juris imperiti, præventionis ab alio iudice; contra actorem, quia non habet legitimam personam standi in iudicio, quia procurator est defuitus mandato &c. item exceptio loci non tui; feriatur, temporis archai, seu brevis ad comparandum, libelli inepti, vel obscuri, litis pendens, plus petitionis, divisionis continentie causarum &c. Excipe tres casus c. 4. h. t. expressos: si reus profectetur salvas sibi fore exceptiones, quas in scripto exprimere debet: si aliqua primum post litem contestatam innotescant, vel tunc primo probari possint, si tunc primo emergant: nam quæ de novo emergunt, novo indigent auxilio, l. 11. §. 8. ff. de interrog. item si exceptio in continentem post litem contestatam, vel terminum lapsum obijciatur, cum ea, quæ in continentem nant, inesse dicantur, l. 24. C. de prob. Ceterum, ne lites nimis proleptentur, iudicis cit præfixer terminum exceptionibus dilatoriis c. 4. h. t.

5. Q. III. Quando proponenda sunt exceptiones peremptorie? R. Regulariter post litem contestatam ante conclusionem in causa, l. 9. C. h. t. l. 2. C. sum. re. scinda. non poss. nam tales exceptiones proprie excludunt, seu perimunt actionem: actio autem excludi, & perimi nequit, nisi ut deducta in iudicium. Tales exceptiones sunt: doli, metus, erroris, non numeratæ pecunie, pacti de non petendo, jurisjurandi, rei judicate, SCi Maced. Vellej. &c. 2. Exceptiones impræpria, seu facti opponi possunt etiam ante litem contestatam; ut soluti, usurapati, non donati; uti etiam exceptiones, quæ dicuntur litis finitæ; ut iudicate, transfacti, jurisjurandi litis desistorii; nam frustra fieret contestatio litis, dum adon vel nulla actio de jure competit, vel notorium est actionem istam inutiliter, & sine effectu proponi. 3. Quædam exceptiones etiam post sententiam opponi valent; ut exceptio, seu allegatio nullitatis sententiæ, restitutionis in integrum contra sententiam, & quæ executionem sententiæ impediunt; ut SCi Maced. Vellejan. non numeratæ pecunie, competentis, compensationis. Secus gravato per sententiam non superest ordinarium remedium, nisi appellatio; & tunc in secunda instantia etiam locus est exceptionibus peremptoriis, exceptis illis, quas reus malitiose in prima instantia non proposuit. 4. Si iudex cum causæ cognitione terminum præfixit exceptionibus peremptoriis, eo elapso, non auditur reus arg. lib. 2. Cod. de re judic. quia terminus iste iuste præfixus erat, adeoque observari debuit: scus dic, si causæ cognitio non præcessit; cum hic agatur de gravi præjudicio rei. Ceterum iudicis non est supplere exceptiones; cum non agat officium partis litigantis, excepta exceptione extra excommunicatum vitandum, & his, que ipso jure elidunt actionem; ut soluti, usufructuarius &c. cum enim re ipsa nulla actio competat auctori, iudex ex officio cum repellere debet ab agendo arg. l. 7. ff. de postulando.

6. Q. IV. Quando proponenda sunt exceptiones anmale, seu irregulares? R. Cum regulam communem non sequantur, proponi possunt ante, vel post litem contestatam; ut exceptio iudicis incompetentis omnino, excommunicacionis, majoris, termini angusti, feriatur, gravaminis successivi, loci non tui, suspecti, & omnes ille, quæ reddunt processum retro nullum, ut falsi procuratoris, l. 24. C. de proba.

7. Q. V. Quæ sit forma servanda in proponendis exceptionibus? R. 1. Exceptiones scripto, vel viva voce proponende sunt clare, & determinate, ut jus, & causa excipiendi appareat, arg. l. 48. ff. de præcur. Si autem in modum actionis proponitur exceptio, uti non numeratæ pecunie, regulariter in scriptum redigenda est. 2. Inter exceptiones dilatorias observatur ordo, ut prius opponantur contra iudicem, quia est incompetentis, suspectus, infamis; deinde contra rescriptum, quia est vitiosum, ob, vel subreptitium; tum contra personam actoris, vel procuratoris, & tandem contra ipsam causam, locum, libellum &c. 3. Cumulari possunt plures exceptiones, etiam contrarie lib. 8. ff. hoc tit. quia pluribus defensionibus uti nemo prohibetur reg. 20. in 6. etiam ad speciem contrariae sunt; ut exceptio pecunie non numeratæ, & debiti soluti, privilegii, & præscriptionis &c. nam reus adest non utranque exceptionem esse veram, sed si actor contra unam probaverit, se velle probare secundam. In quo genere partes rei sunt favorabiliores, quam partes actoris, quia, quoties concurrunt plures actiones eiusdem rei nomine, una excipitur debet, l. 43. ff. de R. J.

8. Q. VI. Quis sit effectus exceptionum? R. 1. Reus excipiendi fit actor, puta secundum quod ad probandam suam exceptionem, l. 19. pr. ff. de prob. 2. Exceptio rite probata excludit id, contra quod obijciatur, ita ut dilatoria retardet processum, & peremptoria ipsam actionem elidat. 3. Si ratione peremptoria sententia lata est pro reo, oritur exceptio rei judicate. 4. Si reus in probatione exceptionis defecerit, non ideo statim actor vincit, sed ubi intentionem suam probaverit. Unde reus exceptionem obiciens, non videtur de intentione adversarii consistere, reg. 64. in 6. c. 6. & l. 9. ff. h. t. nam exceptio ex natura sua est ad elidendam intentionem, seu actionem actoris; ergo contrarium effectum non potest operari, scilicet confessionem intentionis adversarii. Sic reus dicendo auctori debitum repenti: jam solvi, non fatetur se mutuum accepisse, sed conditionate, si mutuum accepit, jam solvi: nam iste illationes non sunt bonæ: solvi, ego debui, permittat, ergo sui dominus; potuit enim solutio, & permutatio esse de facto, & per errorem, non vero de jure, & obligatione. Excipe, nisi cum exceptione accedat etiam confessio rei, sicut c. 10. de transact. c. 34. 7. fuit, de elect.

Exceptiones in specie sunt.

9. I. Exceptio excommunicacionis potest opponi auctori a reo patiter excommunicato c. 2. h. t. quia non defensor, sed actio, aut reconventio excommunicato negatur, c. 5. eod. Opus est autem, ut reus speciem, P. Remigii a S. Erasmo. Pars I.

& nomen excommunicacionis exprimat, intra octo dies eam probet; alias iudex in causa procedet. Nec ultra bis eadem excommunicatio obijcienda est, sed si secunda vice probata non fuerit, tertio non admittitur; quia præsumitur malitiose opponi, c. 1. hoc tit. in 6. Porro excommunicatio dupliciter opponitur: peremptorie, dum inducit nullitatem actus; ut si excommunicatus eligatur, vel beneficium ei conferatur, c. 7. de Cler. excom. dilatorie dum prohibet actorem stare in iudicio. Si autem post rem judicatam obijciatur, sententia quidem valet per reg. 73. in 6. sed ejus executio suspenditur, ne excommunicatus agere ad executionem videatur, cit. c. 1. h. t. in 6.

10. II. Exceptio pluralitatis beneficiorum non potest ab eo opponi, qui plura beneficia obtinet, c. 3. h. t. quia non licet in aliis reprobare, quod quis in se ipso approbat, nec prohibere alterum eo jure uti, quo ipse utitur arg. rubr. ff. quod quisque juris. Si tamen alii idonei desissent, posset talis nomine Ecclesie excipere contra pluralitatem beneficiorum, ne Ecclesia per hoc lædatur, ejusque cultus minuat: nam delictum persone non debet nocere Ecclesie; ergo, non obstante proprio vitio, potest quis contra hanc pluralitatem excipere, ostendendo, quod requisita residentia adimpleri, & divina officia rite peragi nequeant.

11. III. Exceptio criminis contra testem probata, repellit eum a dicendo testimonio; non tamen sufficit prænam ordinariam, c. 1. h. t. nisi delictum coherens sit negotio principali l. 2. §. 5. 6. ff. ad L. Jul. de adult.

12. IV. Exceptio rei judicate, est proprie dicta exceptio; nam sententia actionem penitus non extinguit, cum non sit modus solvende obligationis: ita §. 4. In de except. & cit. ff. de except. rei jud. locum habet inter eadem personas, in eadem actione, & eadem causa, seu medio agendi, c. 13. h. t. Alioquin non procedit, si sint diversæ personæ, si diversum corpus, aut res, quæ petitur, si diversa causa petendi; ut si petiti fundum ex causa legati, licet vicus fuerim, potero eundem fundum petere ex causa dominii, vel donati &c. unde reo absoluto, quia non possidebat, si iterum possidere incipiat, non prodest exceptio rei judicate, c. 13. h. t. ex l. 17. ff. de except. vide disput. meas civil. disp. 19. contr. 5.

13. V. Exceptio metus, seu quod metus causa competit ei, qui metu iniusto aliquid promissit dare, ut auctorem id petentem repellat.

14. VI. Exceptio doli, competit ei, qui dolo inductus aliquid alteri promissit, v. g. dixisti te esse civem nicolsurgensem, ego tibi promissim mutuum, interim reficio te esse hominem vagum.

15. VII. Exceptio erroris competit ei, qui errore lapsus aliquid stipulanti promissit, quod promittere non debuisset; ut si putas me tibi debere 100. eos tibi stipulanti promittam. Error autem iste debet esse tantum in causa, ut ipso merito jure subsistat factum: si enim error sit in corpore, seu substantia, vel in persona, vel in specie contractus, non habet locum exceptio juris; quia ex actu nullo nulla nascitur obligatio, & consequenter neque exceptio proprie dicta elidit actionem; sed sola tunc procedit exceptio facti; seu allegatio nullitatis actus, Manz. a. n. 9. h. t. Porro cum exceptio erroris non habeat nomen proprium in jure, vocari solet exceptio in factum.

16. VIII. Exceptio non numeratæ pecunie competit ei, qui spe futurae numeracionis chirographum scripsit, & tamen pecuniam numeratam non accepit: talis enim scribens, saltem civiliter obligatur ex contractu chirographario; neque tamen æquum est, eum condemnari ad solvendum, quod non accepit: ac proinde hac exceptione se tuebatur, dummodo illam proponat intra biennium, §. 2. h. t. an vero post biennium eam proponere possit, vide in meis disp. civilibus. disput. 12. contr. 6.

17. IX. Exceptio pacti de non petendo competit debitori, cum quo pactus est creditor, quod debitum repetere nolit, vel ab eo tantum; & tunc ille solus liberatur, & non hæredes ejus; vel a nullo, & tunc exceptio ista prodest etiam hereditibus debitoris: nam tali pacto prior obligatio non tollitur, cum pactum non sit modus tollendi obligationem l. 27. §. pactus, ff. de pactis, sed tantum ex illo nascitur exceptio, qua creditoris actio elidatur, §. 3. h. t. in Inst.

18. X. Exceptio jurismandi competit ei, qui juravit rem suam esse, vel se non debere, si tale juramentum ab actore ei delatum sit, §. 4. eod. Hec exempla exceptionum afferit Imp. tit. in de except. quibus plura alia addi possunt ex digestis.

19. XI. Exceptio rescripti moratorii, seu dilatorii competit debitori ex casu facultatis lapsu, cui Princeps dilationem debiti concedit ad certum tempus, ut triennium, vel quinquennium. Et cum dilatio ista minuat debitum illud differendo, sequitur hanc exceptionem esse realem, & consequenter fidejussori competere, sicut alias exceptiones reales, l. 7. ff. h. t. l. fin. in fin. C. de usur. rei jud.

20. XII. Exceptio competentie conceditur marito, patri, patruo, socio, donatori §. 37. & seq. in de alt. militi terresti l. 6. ff. de re jud. & militi caelesti, seu Clerico, c. 3. de solut. ne in solidum condemnentur, seu quam possint, salva competentie, & honesta sustentatione. Hec exceptio est pure personalis, adeoque personam non exceditur, nec directe prodest fidejussori, l. 7. pr. ff. h. t. sed solum indirecte, quatenus fidejussor conventus a creditore adigere potest debitorem principalem, ut is, suscepto iudicio in propria persona, opponat exceptionem competentie l. 10. §. penult. ff. mandati.

21. XIII. Exceptio de eo, quod oneranda, seu comprimenda libertatis causa factum est; ut si dominus servum ultro manumittat, & deinde ab eo pecuniam stipuletur, non tam, ut eam exigat, quam ut liberum sibi obnoxium, reverentem, ac timentem habeat, l. 1. ff. quar. rer. actio non dicitur.

Sunt praeterea aliae innumerae exceptiones, ut SCti Maced. Vellejani, cessionis bonorum, qua personalis est, quare inofficiosi minoris aetatis, litigiosa, dum res litigiosa alienatur, compensationis, transactionis &c.

22. Q. Quid sit replicatio, & quid juris circa eam? R. 1. Replicatio est exceptionis elisio, qua actor reum contra se excipientem repellit, l. 2. ff. de l. 10. C. h. t. & pr. in de replicat. ubi causa ponitur, cur admittenda sint replicationes contra exceptiones: quia interdum evenit, ut exceptio, qua prima facie iusta videtur, tamen inique noceat. 2. Contra actoris replicationem opponitur a reo duplicatio, & contra hanc ab actore triplicatio, & contra hanc a reo quadruplicatio &c. ne veto in infinitum procedatur in replicationibus, iudicis erit terminumque praerigere, sicut in Cam. Imperiali in dilatorii non proceditur ultra duplicam, & in petemtorii ultra triplicam Accipe exemplum: convenio te ex locato, ut solvas metcedem, tu dicis pactum fuisse de solvendo post duos annos (haec est exceptio) contra oppono transactionem, qua tibi remisit unum solidum (haec est replicatio) tu dicis hunc transactioni te consentisse ex metu (haec est duplicatio) ergo contra dico hunc metum fuisse vanum, & levem &c. (haec est triplicatio) & sic de ceteris.

TITULUS XXVI.

De Praescriptionibus.

Agitur de his in Sexto h. t. in Decreto 16. q. 3. 4. in Institution. lib. 2. tit. 6. in Pandectis lib. 4. tit. 3. usque ad 11. & lib. 44. tit. 3. in Codice lib. 7. tit. 21. usque ad 41. Nov. 9.

1. Nota 1. in Pandectis rubricam scribi: De usurpationibus, & usucapionibus, ordine proptero; cum usucapio sit prior, posterior vero usurpatio, quae est usucapionis interruptio l. 2. ff. h. t. adeoque prius agendum de usucapionibus, quam usurpationibus.

2. Nota 2. Usucapionem, & praescriptionem hodie synonymice usurpari, postquam differentia inter res mancipi, & non mancipi sublata est per Justinianum l. un. C. de nudo iure Quid. toll. l. un. C. de usucap. transfer. Ex modo tamen significandi usucapio est modus acquirendi dominium: praescriptio vero est species exceptionis praesumptoriae, non quidem proprie talis, cum nullam praesupponat actionem de iure, quam petimus; sed improprie talis seu facti; quia repellit actorem ab agendo, utpote actione destitutum; quae ratio sufficiens est, cur in iure Can. & Pandectis post tit. de exceptionibus, subjungatur titulus de praescriptionibus; licet praescriptio latus sumatur etiam pro exceptione tit. ff. & C. de except. & praescrip.

3. Nota 3. Praescriptionem dupliciter sumi: in fieri, prout est actus continuativus possessionis necdum tempore completa; quo sensu dicitur: praescriptio non currit, dormit, interrumpitur &c. in facto esse, prout est jus quatuor ex possessione legitimo tempore continuata; quo sensu definitur a Modestino l. 3. ff. h. t. Usucapio est adiectio domini per continuationem possessionis temporis lege definiti. Dicitur 1. adiectio, seu ademptio, vel positiva, qua acquiritur res, vel jus alienum; & tunc utimur accusativo, v. g. praescripti fundum, decimas, jus venandi &c. vel privativa, seu extirpativa, qua jus alienum in re nostra extinguimus; & tunc utimur dativo: praescripti decimis, juri venandi. Dicitur 2. domini, late sumpti pro quocumque iure. Per ceteras particulas intelliguntur requisita de iure necessaria ad praescriptionem, de quibus infra.

4. Nota 4. Praescriptionem dividi 1. in ordinariam, seu longi temporis: qua res mobilis triennio, immobilis vero decennio inter praesentes, & vicennio inter absentes praescribitur. Extraordinariam, seu longissimi temporis, quae tempore 30. vel 40. annorum complebitur, & immemorabilem, cuius initium excedit memoriam hominum, sive lapsum sit tempus centum, sive plurium, aut pauciorum annorum. 2. In odiosam, quae in odium negligentiae, & somolentiae possessorum res suas non curantem introducitur, & ut olim de iure civ. praescriptio 30. an. cum mala fide; Favorabilem, quae introducta est in favorem possidentis proprietate bonam fidem, & iustum titulum, vel triennas in mobilibus: & mixtam, quae introducta est partim ob odium negligentiae, partim ob favorem possidentis bona fide, & iusto titulo; ut praescriptio 10. vel 20. ann. 3. In positivam, qua jus alienum nobis acquiritur: & privativam, qua jus alienum in re nostra extinguitur, ut si praescribitur servituti, quam vicinia habet in tuo fundo.

5. Nota 5. Requisite legitime praescriptionis esse quinque: I. est materia apta praescribi, II. possessio, III. tempus, IV. titulus, V. bona fides, iuxta hunc versiculum, Sit res apta, fides, titulus, possessio, tempus.

§. I.

De origine, iustitia, subjecto, & effectu praescriptionis.

6. Q. I. Quo iure introducta sit praescriptio? R. Iure civili Romano ex L. XII. Tabb. & ad praesentem formam reducta per constitutiones Justiniani, atque per jus Can. approbata, & quoad bonam fidem reformata, ita constat ex integris titulis de usucapionibus tit. C. de usucap. reser. & in iure Can. h. t. praescrip. c. 5. & fin. Causa autem principalis introducentis praescriptionis fuit bonum publicum, ne reum dominia manerent incerta, & confusa l. 1. ff. h. t. ne tribunalia, & possessores rerum continuis litibus vexarentur, l. fin. ff. pro suo l. 7. C. de praescrip. 30. vel 40. an. & cultura agrorum negligenter propter dubium dominium. Causa secundaria fuit, ut hoc modo excitaretur diligentia hominum ad res suas investigandas, & amissione dominii, vel aliorum iurium puniretur securdordia dominantium l. 5. h. t.

7. Q. II. An praescriptio sit iusta in foro conscientiae? R. Affirmative: ita cum DD. contra Aleiat. Adrian. & alios paucos. Ratio est, quia Princeps videmini alti ob gravem, & publicam causam potest dominium ab uno subdito transferre ad alterum; hoc enim non excedit ejus potestatem, cum omnia bona subditi deferre debeant communi bono, & felicitati Republicae; sed adfert graves, & publicae causae mox enumeratae, quae militent pro iustitia praescriptionis; ergo: tum quia jus Can. approbat praescriptiones, & corrigendo malam fidem, vult eas esse sine peccato mortali, c. fin. h. t. ergo censet illas esse iustas, non tantum pro foro externo, sed & interno. Unde legitimo tempore rem praescripiti, cum postea recitat rem fuisse alienam, licite eam retinet, quia iusta est, cum praescriptio dominia, & jura ab uno ad alterum transferat. Dices: attento iure naturali, nemo debet cum alterius factura locupletari, reg. 48. in 6. & ideo Imp. Nov. 9. praescriptionem vocat impium praesidium, & improbat temporis allegationem. R. Dicitur regula, uti & ius naturale non extenditur ad calum, in quo suprema potestas ob causas publicas dominium ab uno transferri in alterum;

erum; tunc enim iure, & sine ulla iniustitia conceditur locupletatio ex re, quae antea fuit aliena. Impovocat praescriptionem impium praesidium pro eo tempore, quo praescriptio cum mala fide fiebat, etiam contra Ecclesias.

8. Q. III. Quis, & contra quem praescribere possit? R. ad 1. Regulariter omnis praescribere, qui & nomine suo rem alienam possidere potest: nam praescriptio generaliter est permissa omnibus; & sic praescribere valet infans, tutor auctore, pupillus, vel minor etiam sine tutore, aut curatore, si animum usucapiendi habeat l. 11. ff. de A. R. D. furiosus, vel amens, si ante tutorem, vel amentiam possidere inceperunt, l. 4. §. 3. ff. h. t. E contra praescribere nequeunt infantes, & rationis usui carentes, nisi eorum iudicium ad principium possessionis suppleatur auctoritate tutoris, vel curatoris l. 32. §. 2. ff. de acq. poss. uti nec illi, qui alieno nomine possident, ut coloni usufructuarii quoad proprietatem &c. R. ad 2. Praescriptio procedit contra omnes, nisi specialiter excipiantur. Excipiuntur autem omnes ille personae, quae in iudicio stare, bona sua administrare, & defendere nequeunt; ut est pupillus, filius, quoad bona adventitia, captivus, prodigus, qui bonorum administratione interdictum est, nisi res praescribi cepisset ante prohibitionem, vel bona fide ad certum pervenisset: nam non est aequum eorum bona praescribi, qui illa tueri non possunt.

9. Q. IV. Qui sine effectu praescriptionis? R. 1. Acquisito domini non tantum utilis, sed etiam directi in rebus corporalibus sive mobilibus, sive immobilibus: ita com. contra Bart. Bald. Felin. docentes in rebus immobilibus praescribi solum dominium utile: nam usucapio dicitur simpliciter adiectio domini, quod pro principali significat directum: tum quia alias non obtineretur finis praescriptionum, cum circa dominium directum plurime lites suscitari possent. 2. Exceptio non quidem iuris, & proprie talis, sed facti duntaxat, quae repellitur adversarius rem usucaptam repetens, l. 11. C. de praescrip. long. temp. 3. Actio realis saltem utilis pro vindicanda re usucapta l. pen. pr. C. de praescrip. 30. Ex his sequitur praescribentem fieri securum de acquisito iure tanquam suo; vel si praescriptio est privativa, de extincto iure alieno, & propria libertate recuperata.

10. Q. V. An pallis privatorum renuntiare possit praescriptioni? R. Affirmative: nam licet praescriptio introducta sit propter bonum publicum, tamen favorem privatorum concernit ultimae, & in effectu; ergo huic favori renuntiare potest: tum quia praescriptio tunc tantum est necessaria bono publico, dum contra alterum invitum exercetur, ne dominia sint incerta, & lites oriantur; ergo si duo pacificantur, ne procedat usucapio, nihil praedicator bono publico, cum nec sequatur incertitudo dominiorum, nec litium multitudine, sed praescribit indulgum a iure beneficium non acceptum.

§. II.

De materia, possessione, & tempore ad praescriptionem requisitis.

11. Q. I. Qua res praescribi possit? R. Generaliter omnes, sive corporales, sive incorporales, nisi specialiter excipiantur, vel hae aliae ex natura sua, aliae ex iuris prohibitione, vel nunquam, & a nullo, vel ordinario tempore, & a quibusdam personis praescribi nequeunt, videlicet.

12. Res nativa sua praescribi non possunt, quae sunt extra commercium humanum: 1. Res sacra, ut altaria, calices, templa, cimiteria, monasteria &c. §. 1. in. & l. 19. ff. h. t. nam res istae possideri nequeunt; ergo nec praescribi. At jus sepeliendi in certo cimiterio est praescribibile l. 6. ff. & l. 6. C. de Religios. 2. Res sanctae, quae specialia sanctioe defenduntur a violatione hominum, ut iuri, & portae civitatis l. 3. 9. ff. h. t. & Rom. Imperium, quod etiam sacrum dicitur. 3. Res publicae usus deputatae, ut forum, plateae, fontes, curiae, theatra &c. licet populus uti eis desierit, l. 2. ff. de via publ. 4. Homo liber, ut fiat servus §. 1. h. t. si tamen servus per 20. an. bona fide pro libero se gerat, praescribit servituti contra do-

minum, & sit liber, l. fin. C. de praescrip. long. temp. 5. Jurisdiclio papalis in totam Ecclesiam a Christo data summo Pontifici; uti nec alia, quae sunt juris divini, praescribi possunt, v. g. Sacramenta, actus ordinandi, confirmandi, & alia pontificalia exercitia obediendi ab eo, qui non est tali charactero instructus. Sic neque quis matrimonium cum impedimento dirimente contractum praescribit, etsi longissimo tempore se pro matito gerat. 6. Res merae facultatis: seu arbitrii, quae circa ullam obligationem, aut conventionem permittuntur; ut si sepius ad prandium gratuito voceris, vel ludere in hortu permittaris, l. 2. ff. de via publ. nisi utens bona fide constituat se in quasi possessione juris exigendi tales actus.

13. Res ex prohibitione iuris praescribi vetitae sunt: 1. Jura majestatis majora, quae Principi dantur in recognitionem supremi principatus, ut esse exemptum a legibus, a iudicio Principis, a vectigalibus &c. nisi quis delinere esse subditus. Minor autem regalia praescribuntur; ut jus cendi monetae, iudicandi tributa pro bello, legitimandi &c. modo sit praescriptio quadragenaria cum titulo, & immemorialis sine titulo, l. 4. §. 2. ff. de publican. 2. Limites parochiarum, & episcopatum c. 4. de paroch. c. 9. h. t. ne iurisdictiones confundantur, & perturbentur. Ipsa tamen terra, aut locus, ubi limes praefixus est, uti etiam limites praediorum Ecclesiasticorum praescribi valent. 3. Res pupillares, nisi usucapio completa fuisset pupillo advenit utero existente; quo casu pupillus habet beneficium restitutionis in integrum, l. 45. ff. de minor. l. 3. C. de praescrip. 30. an. nisi triennale C. de bon. matern. 4. Jura visitationis, & obedientiae subditis non praescribit extinctive, ut nulli subit, sed tantum translativae, ut non huic, sed alteri Praelato parcat; cap. 16. hoc tit.

14. Res, quae ex iuris dispositione a certis personis praescribi non possunt, sunt: 1. Res hereditariae, aut communes, quae antequam dividantur, ab uno coherede, aut socio non praescribuntur, cum nomine omnium possideantur, l. 10. ff. quenniam. serv. amitt. 2. Jura spiritalia, ut eligendi, instituendi in beneficiis &c. a laicis non praescribuntur, quia nec possidentur c. 7. h. t. exceptis iis, ad quae laici generaliter a iure habitati sunt; uti est jus patronatus, sepulture &c. 3. Beneficia Ecclesiastica in titulum obreata sine titulo non praescribuntur a Clericis, c. 1. de reg. in 6. & multo minus, ut ex beneficialibus fiant patrimonialia Clericorum. Nec obstat c. 11. de iure patr. ibi: nisi legitima fuerit praescriptione: nam ibi sermo est de beneficiis obrentis, quoad proprietatem, sicut quandoque monasterii donari solent. 4. Res servitiae, vel occupatae a fure, & male fidei possessore nunquam a tertio vero bone fidei possessore, quamdiu affecta sunt vitio reali furti, aut violentiae, usucapi non possunt, donec purgetur vitium reale per tempus longissimum 30. vel 40. ann. vel fur fiat heres illius, cui furatus est, §. 2. 3. in. h. t. & l. 3. 4. C. de praescrip. 30. l. 42. ff. h. t. At si haeres bona fide rem, quam defunctus habuit commodatam, aut locatam, vendendo, vel in dorem dando, tradat tertio bona fide accipienti, is ordinario tempore cum usucapier, cum nullo vitio reali affecta sit, §. 4. in. h. t. nam in odium furtis, lex XII. Tabb. & lex Attilia, & in odium violentiae lex Julia, & Plautia prohibuit usucapionem: ergo ubi non est furtum, aut violentia, locus est usucapioni. Sic etiam bone fidei possessor, licet ancillam furtivam non usucapier, tamen partum ejus usucapere potest, §. 5. In huius tituli, quia ancilla, & non partus afficitur vitio reali furti. Dantur praeterea aliae res, quae ordinatio tempore non praescribuntur, de quibus infra.

15. Q. II. An, & qualis possessio ad praescribendum requiratur? R. Ad 1. affirmative ex l. 25. ff. h. t. sine possessione usucapio contingere non potest, & reg. 3. in 6. sine possessione praescriptio non procedit. Ex quibus natum est hoc brocardicon: tantum praescribitur, quantum possidetur. Sufficit autem in rebus incorporalibus quasi possessio, qua iura possideri dicuntur. R. Ad 2. possessio ad praescribendum necessaria debet esse: 1. Nominis proprio, seu opinio domini, seu ut quis rem sibi tanquam suam possideat, sive deinde possessionem istam voces civilem, sive naturalem, dc

28. Nota 4. Dubium in hac materia esse duplex: primum, dum pro utraque parte contradictionis adest ratio probabilis; & negativum, dum iudicium suspenditur, quia pro neutra parte adest ratio, quod res sit mea, vel aliena. Et quidem si in thesi, seu in genere dubitatur, est dubium specialissimum; si vero in hypothesi, seu attentis omnibus circumstantiis dubitatur, an ego hic, & nunc licite rem retinere, vel actum omnittere possim, est dubium practicum.

29. Q. I. An, & qualis titulus requiratur ad prescribendum? R. ad 1. Affirmative ex c. 7. h. t. & l. 14. C. de R. V. ubi J. C. ait: nullo iusto titulo procedente, possidentes ratio juris querere dominium prohibet: nam titulus est radix bonæ fidei, & iustæ possessionis, cum sine causa habili nemo credere possit, se habere jus possidendi. R. 2. Titulus verus non requiritur, cum iste per se transferat dominium, & alia jura, ut non sit opus prescriptione. Sufficit autem titulus coloratus, ut patet ex tit. ff. pro emptore, donatio &c. nam mediante tali titulo, sufficienter justificatur possessio, & conditio usucapiendi acquiritur. R. 3. Titulus existimatus, qui nec de facto intervenit, tunc sufficit ad prescribendum, dum intervenit error facti alieni; ut si putes rationabiliter rem, quam possides, seruo tuo donatione, legato, vel stipulatione acquisitam esse, quæ tamen his modis acquisita non est: nam error facti alieni est probabilis, & in jure toleratur l. 2. ff. de J. & F. Ignor. Emptio tamen id speciale habet, ut, licet quis rem alieni tradat, tanquam venditam, hic tamen eam usucapere non possit, si re ipsa illam non emit, l. pen. ff. h. t. l. 2. ff. pro emptor, quia facile scire potuit, & debuit, an illam emerit, & pretium perolverit: at si error causæ, seu tituli teneat se ex parte possidentis, seu in facto proprio, regulariter impedit usucapionem, §. 11. In h. t. l. 6. ff. pro derelicto, l. 17. ff. pro emptor. Nam error circa factum proprium est intolerabilis, cum quique facile scire possit, an contraxerit, an quid ei donatum sit &c. Unde si putes tibi donatum esse, ubi donatio non præcessit, non usucapies. R. 4. Titulus presumpus non sufficit ad prescriptionem ordinariam, sed allegari, & probari debet, l. 27. ff. h. t. l. 24. C. de R. V. Can. placuit. v. prescriptionem 16. q. 3. Sufficit autem ad prescriptionem extraordinariam longissimi temporis, ut non sit opus cum allegare, & probare l. 3. 4. C. de prescr. 30. quia ex tam longo tempore, maxime si sit tempus immemoriale, jus præsumit titulum intervenisse. Excipit, nisi jus præscriptum resistat, quia tunc titulus non presumitur, nisi ex tempore immemorabili c. 1. h. t. in 6. de quo supra n. 20.

30. Q. II. An ad prescribendas servitutes requiratur titulus possessionis? R. probabiliter affirmative: nam per l. fin. in fin. C. de prescr. long. temp. res corporales, & incorporales exaquantur quoad usucapionem; ergo in utroque requiritur titulus positivus habilis ad prescribendum; alias non erit bonum initium usucapionis, utpote sine causa. Fateor tamen, satis probabile esse, ut asserit opposita sententia, quod scientia, & patientia domini scientis in fundo suo fieri actus prescriptivus servitutis, ut itineris &c. & his non contradicentibus, suppleat vicem tituli per l. 5. §. 3. ff. de itinere, & itaque privo. Vide disputation. meas civ. disp. 7. com. 5.

31. Q. III. An heredi suo sufficiat titulus pro herede ad prescribendas res alienas in hereditate paterna reperias? R. Affirmative: ita Rath. Chling. Gonz. c. 17. h. t. n. 9. Schmalz. & alii ex l. 3. ff. pro herede. ubi generaliter dicitur: plerique putaverunt, sibi heredes sui, & putem rem aliquam ex hereditate esse, que non sit, posse me usucapere. Idem clare colligitur ex l. 4. §. 1. ff. pro suo. Ratio est, quia heredes extranei præscribere possunt cum titulo pro herede, cum de novo acquirant bona hereditaria; ergo, & heredes sui, cum & illi de novo acquirant saltem dominium plenum, liberum, & expeditum, quoad administrationem; quæ ratio est sufficiens, ut pro herede usucapiant res alienas, quæ putantur hereditarie. Nec obstat l. 2. §. fin. ff. pro herede. nam id solum negat, quod hæres partem coheredis possit usucapere, ubi: pro parte coheredum usucapere non possit. Nec obstat fictio juris, quia filius habet pro una persona cum patre: tum quia favori filii non debet præjudicari; tum quia

fictio ista prævaleat veritas; dum hæres suus post mortem patris vere dominus, & possessor constituitur. Ex quo solvitur l. 2. C. de usucap. pro her. l. 11. ff. de lib. & posth. §. 2. Inst. de hered. qual.

32. Q. IV. An prescriptio longissimi, aut immemorialis temporis corrumpat, detecto vitio, seu inhabilitate? ut si probetur possessionem capisse titulo pignoris, depositi, locati &c. R. Affirmative ex communi contra Vasquian: & prob. ex c. 31. de decimis, ubi rejicitur prescriptio decimarum ex eo, quia invalido titulo per regem laicum attributa erant hospitali. Ratio est, tum quia presumpio tituli credere debet manifeste veritati, Can. 4. d. 8. tum quia sine titulo habili non potest haberi bona fides theologica, nec bonum initium possessionis; tum quia prescriptio longissimi temporis defenditur a jure tantum quo ad hoc, quod possessor non teneatur probare titulum, l. 3. 4. C. de prescr. 30. ergo si petitor, vel alius detegat titulum tituli inhabilis, statim manifestum fit, quod prescriptio nec incepterit, & multo minus completa sit. Dices: prescriptio saltem immemorialis patit presumptionem juris, & de jure; ergo contra illam non datur probatio tituli vitiosi. R. Neg. ant. nam presumpcio ista nullo jure est prodita; imo scilicet, credere debet manifeste veritati.

33. Q. V. An bona fides requiratur ad omnem prescriptionem, tam inchoatam, quam continuatam, & completam? R. Affirmative ex c. 5. §. fin. h. t. & reg. 2. in 6. possessor male fidei ullo tempore non prescribit: nam fides fide theologice bona detinetur res aliena cum peccato; sed legislator humanus non potest permittere detentionem, & prescriptionem rei cum peccato; tum quia id contrariatur juri naturali; tum quia princeps, licet permittere possit aliqua mala minor ad evitanda mala majora, nunquam tamen potest mala, & peccata premiare; sicut in hoc casu princeps premiaret malam fidem, attribuendo dominium via prescriptionis, ergo. Unde jure Can. merito correctum est jus civile, quo bona fides exigebatur tantum ad initium, non vero ad continuationem usucapionis §. 12. Inst. h. t. & possessio longissimi temporis 30. vel 40. ann. procedebat cum mala fide l. 8. C. de prescr. 30. ac proinde, cum versumur in materia peccati, & conscientia, jus hoc Can. servandum est etiam in foro seculari.

Dices: 1. c. fin. §. fin. n. lite non cont. admittit possessio cum scientia rei alienæ. 2. Libertas a servitute rustica præscribitur a domino sciente servitutum debitor l. 13. C. de servitum. uti etiam obligationes debitorum in proba. l. sententia. 3. C. 15. §. post. 16. q. 3. R. Ad 1. scientia ista non obest bonæ fidei, quia possessor scit, se jure possidere auctoritate iudicis. Ad 2. neque hic scientia obest: quia dominus scit se obligatum ad patiendum, si alter petat actum servitutis, sed simul scit, se non esse obligatum, ut moxeat vicinum ad utendum servitute; adeoque si legitimo tempore non utatur, servituti per non usum extinguitur, non tam via prescriptionis, quam ex mera dispositione juris hoc modo circa servitutes rusticas statuentis. De obligationibus debitorum infra dicitur. Ad 3. Canon iste ex jure civili desumptus, cum jure civili correctus est.

34. Q. VI. An bona fides juridica requiratur ad usucapionem? R. Affirmative: unde ignorantia juris certis, & clari impedit ordinariam prescriptionem rei in utroque foro: ita com. contra Joan. Medinam, qui docuit ignorantiam invincibilem non obesse prescriptioni pro foro interno. Prob. ex l. 31. ff. h. t. nunquam in usucapionibus juris error possessoribus prodest. §. 1. 4. ff. de J. & F. Ignor. juris ignorantia in usucapione negatur prodest, facti vero ignorantiam prodest constat. Exemplum ponitur in l. 2. §. 15. ff. pro emptor. si a pupillo emeris, & scias pupillum esse, putes tamen pupillo licere res suas sine tutoris auctoritate administrare non capies usum, quia juris error nulli prodest. Ratio est, quia cum prescriptio a jure concedatur, in tantum valet, in quantum a jure approbatur; sed in hoc casu non approbatur a jure, unde sola fides theologice bona, nisi approbata sit per leges, non sufficit ad beneficium prescriptionis l. 24. ff. h. t. ubi lex inhibet usucapionem, bona fides possidenti nihil prodest. Dixi autem ordinariam rei: nam ignorantia

ia invincibilis non nocet tricenariæ prescriptioni cum jus civile bonam fidem ad eam non requirit, jus vero Canon. correxit solum fidem malam theologice, seu cum peccato. Similiter fructus, cum percipiuntur ex sola ignorantia facti, quatenus possessor credit se fructus percipere ex re sua, legitimo tempore prescribuntur, licet res ipsa non prescribatur. Excipit illas personas, in quibus toleratur ignorantia juris; ut in feminis, militibus, rusticis, & simplicibus: his enim ignorantia juris prodest in dispendiis, ne lædantur, non tamen in compendiis, ut lucentur, l. 8. ff. de J. & F. Ignor. Ex his abunde solvitur c. 5. §. fin. h. t. c. 4. de emp. & vend. l. 25. §. 6. ff. de hered. petiti. l. 7. C. de agricol. &c.

35. Q. VII. An dubium obstat usucapioni? R. 1. Dubium antecedens obstat initio, & continuationi prescriptionis: nam de jure Can. ad prescriptionem requiritur bona fides. 2. Dubium superveniens, si adhibita fuerint diligentia, verus dominus reperiri nequeat, non obest continuationi justæ possessionis: nam hic locus est reg. 6. in 6. in dubio melior est conditio possidentis, & Can. 5. si virgo 34. q. 1. ubi: tamdiu quis sine bonæ fidei possessor recte dicitur, quamdiu se possidere ignorat alienum.

36. Q. VIII. An scienter prescribi possit debitis, & aliis actionibus personalibus? Affirmat Schmier, & Pichler cum cit. sed horum sententia adhuc hodie durissima mihi videtur, ut eam pro præxi suadere non præsumam. Hinc R. negative: ita Barbof. Myof. Covar. Gail. Laym. Engl. Reiff. & alii graves TT. & Jurista. Prob. 1. Ad prescriptionem requiritur possessio reg. 3. in 6. & bona fides cap. 5. & fin. h. t. sed stante scientia juris alieni circa debitum, debitor bona fide non potest se continere in quasi possessione sue libertatis, & immunitatis a solvendo; nam in obligationibus agendi, vel non agendi quasi possessio libertatis non acquiritur, nisi facti contrario bona fide exercito; ut si creditor debitum petat, & debitor ei contradicat, asserendo se nihil ei debere, seu immunem esse a solvendo, ut patet ex l. 6. ff. de S. P. U. ubi: si sciamus simul libertatem capias, ergo stante scientia juris alieni, debitor non prescribit suam immunitatem a solvendo, & cons. nec prescribit debito, seu actioni personali ad solvendum. 2. Ideo depositarius non prescribit actioni personali depositi, quia licet scientia rei alienæ non sit conjuncta cum peccato, tamen ex defectu tituli, & possessionis iustæ, non est capax prescribendi rem depositam; atqui etiam in nostro casu, licet scientia debitoris non sit conjuncta cum peccato in ordine ad hoc, quod non solvat, creditore non perente, tamen deest ipsi iustus titulus, & bona fides, ad hoc, ut se constituat in quasi possessione justæ sue immunitatis; ergo eam non est capax prescribendi, & cons. scienter non extinguit debitum, & actionem personalem. Dices: servitutes rustice, licet dominus sciat eas deberi vicino solo non usi extinguuntur, l. 6. ff. de Servit. Præd. Urban. ergo etiam debita per hoc solum extinguuntur, quod creditor ea non exigit legitimo tempore, quia scilicet jus non vult debita, & actiones personales diutius durare, quam spatio 30. vel 40. annorum. R. Retorquendo ex eadem l. 6. in servitutibus urbanis, quæ solo non usi non extinguuntur, nisi dominus contrario facto usucapiat libertatem. Quod ergo servitutes rustice preant solo non usu, id speciale est, & non prescriptioni, sed mere juris dispositioni tribuendum, non vero ad alias obligationes extendendum. Si adversarii ostenderint jus aliquod, quoad prescribendum obligationibus agendi, vel non agendi, nulla requiritur quasi possessio immunitatis, vel tunc introducti posse jure, stante scientia juris alieni, probaverint, libens eorum sententia subteribatur; sed nunc ad hære communi sententia, quam solus discussi in meis disput. civil. disp. 8. com. 5.

37. Q. IX. An, & quomodo fides auctoris prode, vel obstat successori? R. 1. Bona fides auctoris prodest successorum tam universalium, quam particularium, seu singularium, qui titulo singulari emptiois, permutationis, legati &c. succedunt, §. 12. Inst. & l. 14. ff. h. t. nam successor succedit in omni jure rei conexo; ergo etiam in conditione usucapiendi: ac proinde datur accessio temporum, ut tempora antecessoris accedant, & commutentur temporibus successoris: imo si auctor

rem bona fide possedit sine titulo, adeoque indiget longiori tempore ad prescribendum, successor ratione tituli universalis pro herede, vel singularis pro emptore, donato &c. citius rem usucapere poterit. 2. Mala fides auctoris non nocet successorum singularium; modo iste bona fide inchoet possessionem, & inde incipiat numerare tempora prescriptionis §. 12. Inst. h. t. nam successor singularis non est representativa eadem persona cum suo auctore, neque succedit in vitia personalia, uti est mala fides, ergo. Excipit, nisi res sit affecta vitio reali furti, aut violentiæ; hæc enim a successor bona fidei non prescribitur, nisi tempore longissimo, quo vitium reale purgatur, Auth. ad hæc C. de prescr. long. temp. 3. Mala fides testatoris nocet heredi immediato, licet bona fide res alienas in hereditate inveniat; ita ut prescriptione ordinaria eas usucapere non possit: bene vero extraordinaria, computando sua, & non tempora antecessoris l. 11. C. de acq. poss. ubi Imp. rescribitur: vitia possessionum a majoribus contracta perdarant, & successorem auctoris sui culpa committatur, & §. 12. Inst. h. t. Imo ait: si defunctus inierit iustum non habuit, heredi, & honorum possessioni, licet ignoranti, possessio non prodest: nam heres est eadem persona cum defuncto fictione juris, ergo in illo perseverat mala fides ficta, quæ tamen non obstat prescriptioni extraordinariæ, pro qua sufficit sola fides theologice bona. At mala fides defuncti non nocet heredi mediato, seu heredi heredis; quia licet mala fides vera parere possit mala fidem fictam in herede immediato propter fictionem juris, tamen mala fides ficta non parit aliam fictam in herede mediato: tum quia fictio ista nullo jure exprimitur; tum quia corpus quidem parit umbram, non tamen umbra aliam umbram; ergo a pari. 4. Mala fides antecessorum civitatis, vel alterius corporis probabilis nocet successoribus, ut hi res, & jura se cum bona fide posseda prescribere vequant: ita Haun. Fach. Rath. Pirh. & alii contra Innoc. & P. Wiestner cum cit. quorum sententia non videtur improbabilis. Ratio est ex reg. generali 3. in 6. quia idem possessor male fidei ullo tempore non prescribit; sed in hoc casu semper manet idem possessor, scilicet eadem civitas, seu universitas, licet materialiter alii, & alii cives succedant; licet succedentibus diversis aquis, manet idem numero flavius, ergo: unde si Episcopus sine debitis solemnitatibus, adeoque invalide, vendidit aliquod prædium civitatis, prædium hoc etiam post 400. annos reperit possessor, cum propter malam fidem initio interpositam non sit prescriptum a civitate. His non obstat l. 48. §. 1. ff. de Acquir. Rer. Domin. reg. 14. in 6. & arg. a successoribus universalibus, & singularibus: nam hæc, & similia tunc procedunt, dum personæ antecessoris, & successoris sunt diversæ, communitas autem semper manet eadem persona, ac proinde ut præscribat, juxta doctrinam Baldi l. 3. ff. de jurisd. requiritur, ut saltem major pars initio possessionis bonam fidem habeat.

38. Q. X. An, & quomodo mala fides Prælati nocet Ecclesie? R. 1. Si Prælati probare possent rem alienam esse, teneret admonere capitulum, ut res domino restitueret; cum hoc iustitia administrationis exigat: & a fortiori, si notorie constat, rem alienam esse. 2. Si Prælati probare nequit rem esse alienam, frustra admoneret capitulum, quia ei soli asserenti non credetur, arg. Can. 2. si tantum 6. q. 2. sed tali casu, si res possideatur a solo capitulo in bona fide constituto, prescriptio procedit; at si possideatur communiter a Prælato, & capitulo, non est locus prescriptioni, quia mala fides Prælati insicit totum corpus capituli, Reiff. Schmalz. &c.

39. Q. XI. An possessor probare debeat bonam fidem? R. Negative, nam bona fides, seu ignorantia rei alienæ presumitur, ubi scientia non probatur, reg. 47. in 6. l. 21. ff. de prob. Mala autem fides ex variis conjecturis probatur, ut ex defectu tituli in recenti possessione; si contractus factus est contra jura, ut cum prodigo, minore, vel cum eo, de quo contrahens audivit, quod non sit dominus rei; vel si contractus clanculum, & cum insolitis cautelis celebratus est: aut si per famam, instrumenta possessoris, & libros constat rem esse alienam &c. Vide Mascard. Menoch. &c.